

УДК 582.288 + 581.527: 581.524 (477.8)

**РІДКІСНИЙ ГРИБ *SPOROSCHISMA MIRABILE* BERK. & BROOME
З ТЕРИТОРІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ
«ГУЦУЛЬЩИНА»**

Мєшков Я. В., Фоменко М. І.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
yamshkv@gmail.com

Mieshkov Ya.V., Fomenko M. I. Rare fungus *Sporoschisma mirabile* Berk. & Broome from the territory of the National Nature Park «Hutsulshchyna». The data about finds of *Sporoschisma mirabile* and its counterpart *S. juvenile* in Ukraine, with a brief description of these species and information on their distribution, are given below.

Протягом останніх трьох років в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна триває робота з впорядкування фондів Наукового мікологічного гербарію CWU (Мус). Під час роботи з неідентифікованими зразками, що були зібрані у серпні 2013 р. на території Національного природного парку «Гуцульщина», нами було визначено два екземпляри рідкісного анаморфного гриба *Sporoschisma mirabile* Berk. & Broome. Обидва зразки (CWU (Мус) AS 7632 та 7633) розвивалися на напіврозкладеній деревині листяної породи дерева в буковому лісі в околицях с. Пістинь Косівського р-ну Івано-Франківської обл.

Конідієносці *S. mirabile* розвиваються із тоненької строми, поодинокі або в групах до 20 шт., темно-бурі, товстостінні, септовані, 160-320 мкм завдовжки та 6-11 мкм завширшки, прямі або трохи зігнуті. Конідіогенні клітини – циліндричні термінальні фіаліди, до 190 мкм завдовжки та 12–20 мкм завширшки. Конідії гриба циліндричні, з виразно усіченими кінцями, мають 3 поперечні септи, темно-бурі, гладенькі, 23–46 × 10–15 мкм. Вид характеризується наявністю поміж конідієносців стерильних щетинок до 250 мкм завдовжки та 5–10 мкм завширшки, здутих у верхній частині, темно-бурих біля основи і світліших ближче до вершини [Ellis, 1971; Melnik, 2000].

S. mirabile є типом роду *Sporoschisma*. У нього відома телеоморфа – *Melanochaeta aotearoae* (S. Hughes) E. Müll., Harr & Sulmont (≡ *Chaetosphaeria aotearoae* S. Hughes), а також синанаморфа з роду *Chalara* (Corda) Rabenh., яка розвивається в культурі, але досі не була виявлена в природних умовах. Гриб належить до родини *Chaetosphaeriaceae* Réblová, M.E. Barr & Samuels, класу *Sordariomycetes* O.E. Erikss. & Winka, відділу *Ascomycota* Caval.-Sm. [Müller, Samuels, 1982; Index Fungorum, 2020].

Серед вчених досі не має єдиної думки, яку назву більш доречно використовувати для найменування видів роду – анаморфи чи телеоморфи.

М. Реблова зі співавторами надають перевагу назві *Sporoschisma*, оскільки вона є пріоритетною та налічує більшу кількість видових назв [Réblová et al., 2016].

S. mirabile була описана у середині XIX ст. і з тих пір зареєстрована у різних регіонах Земної кулі, зокрема Європі, Північній та Південній Америці, Африці, і навіть Новій Зеландії, але майже скрізь в межах свого ареалу вид представлений поодинокими знахідками. Причини рідкісності виду ще слід з'ясувати [GBIF, 2020; Ellis, 1971; Melnik, 2000].

В Україні цей вид згадується лише один раз (як *Chaetosphaeria aotearoae*), у статті Я. Бублика про гриби Національного природного парку «Сколівські бескиди» [Bublyk, 2015]. З урахуванням наших даних, зараз в Україні *S. mirabile* представлена трьома знахідками, усі з території Карпат.

В монографії «Гриби заповідників та національних природних парків Українських Карпат», яка була опублікована нещодавно, згадується ще один представник роду *Sporoschisma* – *S. juvenile*, який було виявлено на території Карпатського національного природного парку [Dudka et al., 2019]. *S. mirabile* і *S. juvenile* є видами-двійниками. *S. mirabile* має темно-забарвлені конідії з гладенькою поверхнею і усіченими кінцями, в той час як у *S. juvenile* спори світліші, дрібно-бородавчасті, з заокругленими кінцями [Ellis, 1971].

Роботу виконано під керівництвом О.Ю. Акулова, к.б.н., доцента кафедри мікології та фітоімуннології Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дудка І.О., Гелюта В.П., Придюк М.П., Тихоненко Ю.Я., Акулов О.Ю., Гайова В.П., Зикова М.О., Андріанова Т.В., Джаган В.В., Щербакова Ю.В. (2019). Гриби заповідників та національних природних парків Українських Карпат. Київ: Наукова Думка, 215 с.
2. Ellis M.B. (1971). Dematiaceous Hyphomycetes. Kew: Commonwealth Mycological Institute, 608 p.
3. GBIF – Global Biodiversity Information Facilities. URL: <http://www.gbif.org>; [22/07/2020]
4. Index fungorum database. URL: <http://www.indexfungorum.org>; [22/07/2020]
5. Мельник В.А. (2000). Определитель грибов России. Санкт-Петербург: Наука, 373 с.
6. Müller E., Samuels G. J. (1982) The *Sporoschisma* and *Chalara* anamorphs of *Melanochaeta aotearoae* // Sydowia, 35: 155–161 p.
7. Réblová M. et al. (2016). Recommendations for competing sexual-asexually typified generic names in Sordariomycetes (except Diaporthales, Hypocreales, and Magnaporthales) // IMA fungus, 7(1): 1–131 p.
8. Бублик Я.Ю. (2015). Таксономічна структура та екологічні особливості ксилотрофних піреноміцетів у лісових екосистемах національного природного парку «Сколівські Бескиди» // Наукові основи збереження біотичної різноманітності: Щорічник Ін-ту екології Карпат НАН України, 6(13): 61-78 p.